



Друга Всеукраїнська наукова конференція

**«Історія та археологія  
України: сучасні  
тренди досліджень»**

29 квітня 2026 року

М.Одеса

**Міністерство освіти та науки України**

**Державний заклад «Південноукраїнський  
національний педагогічний університет імені К. Д.  
Ушинського»**

**Полтавський національний педагогічний  
університет імені В. Г. Короленка**

**Відділ історії козацтва на півдні України Науково-дослідного  
інституту козацтва при Інституті історії України НАН  
України**

**Одеський національний морський університет**

**Одеський історико-краєзнавчий музей**

**ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ:  
СУЧАСНІ ТРЕНДИ ДОСЛІДЖЕНЬ**

**Збірка наукових праць**

**Електронне наукове видання**

**Одеса – 2026**

УДК 94(477)+903(477):(06)

Рекомендовано до друку кафедрою  
історії України Державного закладу  
«Південноукраїнський національний  
педагогічний університет  
імені К. Д. Ушинського»  
Протокол № 11 від 20 травня 2026 р.

Рекомендовано до друку вченою радою  
Державного закладу «Південноукраїнський  
національний педагогічний університет  
імені К. Д. Ушинського»  
Протокол №14 від 28 травня 2026 р.

***Редакційна колегія:***

к.і. н., доцент Сєкерська О. П. (Одеса) – *відповідальний редактор*  
Лаборант кафедри історії України Нікіфорова Н. А. (Одеса) –  
*відповідальний секретар*  
д. і. н., професор Бабенко Л. Л. (Полтава)  
д. і. н. Бруяко І. В. (Одеса)  
ас. Родіял Д. О. (Одеса)

Історія та археологія України: сучасні тренди досліджень: збірка  
наукових праць / за ред. О. П. Сєкерської. Одеса, 2026. 274 с.

Збірка наукових праць присвячена важливим проблемам сучасної  
історичної науки, які стосуються сучасних трендів досліджень історії та  
археології України. До неї увійшли публікації молодих вчених, аспірантів та  
здобувачів освіти, оприлюднені на I Всеукраїнській науково-практичній  
конференції «Історія та археологія України: сучасні тренди досліджень», яка  
відбулася **29 квітня 2026 року** у ДЗ «Південноукраїнський національний  
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Видання розраховане на вчених-істориків, викладачів, студентів і усіх, хто  
цікавиться історією та культурою України.

**Рецензенти:**

д. і. н., професор Михайлуца М. І.  
д. і. н., професор Діанова Н. М.

Видано за редакцією авторів-здобувачів та наукових керівників

АДМІНІСТРАТИВНІ ТА РЕПРЕСИВНІ ПРАКТИКИ  
АНТИРЕЛІГІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СРСР В ОДЕСЬКІЙ ЄПАРХІЇ  
(1920–1939)

*Генсьорський Василь* .....с.66

ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО  
РОЗВИТКУ БУДЖАКУ ЯК ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ  
УКРАЇНИ

*Гладких Анастасія, Савченко Віктор* .....с.72

ОБРАЗ ПЕТЛЮРИ ТА СКОРОПАДСЬКОГО У ТВОРАХ  
ІСТОРИКА УКРАЇНИ ВІКТОРА САВЧЕНКА

*Єременко Маргарита* .....с.81

ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ПРОТОІЄРЕЯ АРСЕНІЯ  
ЛЕБЕНДИЦЕВА

*Єрмакова Валерія* .....с.88

ДЖАЗ В ОДЕСІ: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ,  
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА СУЧАСНА МОЛОДІЖНА  
СЦЕНА

*Жимолостнова Вероніка* .....с.96

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОСЕЛЕННЯ ЧАТАЛ-ГЮЮК

*Засоба Катерина, Секерська Олена* .....с.103

РОЛЬ БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ УНІЇ У ФОРМУВАННІ  
ІСТОРИЧНОГО МИСЛЕННЯ

*Кондратюк Василь, Середа Олександр* .....с.109

ТЕАТРАЛЬНЕ ЖИТТЯ ОДЕСИ В ХІХ СТ.

*Кравченко Яна, Діанова Наталія* .....с.114

НАСЛІДКИ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АВАРІЇ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я  
НАСЕЛЕННЯ ТА ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

*Мехеда Ангеліна* .....с.120

**Вероніка Жимолостнова,**  
к. мистецтвознавства, здобувач другої вищої  
освіти ДЗ «Південноукраїнський національний  
педагогічний університет  
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса

Науковий керівник: **Віктор Савченко,**  
д. і. н., професор кафедри історії України  
ДЗ «Південноукраїнський національний  
педагогічний університет  
імені К. Д. Ушинського», м. Одеса

## **ДЖАЗ В ОДЕСІ: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ, ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА СУЧАСНА МОЛОДІЖНА СЦЕНА**

**Анотація.** Досліджено формування та розвиток джазу в Одесі від 1920-х років до сьогодення. Висвітлено процеси інституціоналізації, роль мультикультурного середовища, діяльність музикантів, освітніх і фестивальних ініціатив. Окреслено значення одеської джазової школи для сучасної музичної культури України

**Ключові слова:** джаз, Одеса, українська культура, інституціоналізація.

Джазове мистецтво в Україні розвивалося під впливом європейських та американських музичних традицій, проте в кожному регіоні набувало власної локальної специфіки, зумовленої історико-культурними особливостями. В Одесі джаз формувався як унікальне явище, що поєднувало міжнародні традиції жанру з місцевим музичним середовищем. Мультикультурний характер портового міста, інтенсивні міжнародні контакти та співіснування різних етнічних і музичних традицій сприяли формуванню одеської джазової школи, яка стала значущою складовою українського музичного простору та вплинула на розвиток жанру в інших регіонах країни.

**Постановка проблеми.** Історія одеського джазу, попри його важливу роль у музичній культурі України, залишається недостатньо

дослідженою в науковому вимірі. Наявні публікації мають переважно мемуарний і публіцистичний характер, що зумовлює фрагментарність знань про етапи розвитку жанру, його інституціоналізацію та формування локальної виконавської традиції. Обмеженість письмових джерел, розпорошеність архівних матеріалів і тривале функціонування джазу в клубно-естрадному середовищі Одеси ускладнюють цілісну реконструкцію його історії. Це актуалізує потребу комплексного дослідження, спрямованого на систематизацію джерел і визначення місця одеського джазу в національному та європейському культурному контексті.

**Аналіз досліджень із проблеми.** Проблематика розвитку українського джазу частково висвітлена в узагальнювальних працях з історії національної музичної культури. У монографії В. Петренка «Джазове мистецтво України» [1] окреслено основні етапи становлення жанру та регіональні осередки, однак одеський контекст подано фрагментарно. О. Мельник у дослідженні «Музичні міста України» [2] аналізує культурну специфіку провідних музичних центрів, включаючи Одесу, проте джаз розглядається переважно в загальному культурологічному вимірі. Еволюцію жанру в Україні висвітлено у роботі С. Ковальчука «Український джаз: від витоків до сучасності» [3], а новітні стильові тенденції – у книзі Л. Коваленко «Сучасні музичні тренди України» [4]. Водночас цілісного історичного або історико-музикознавчого аналізу одеської джазової школи зазначені праці не містять.

Важливим джерелом для осмислення освітнього аспекту є праця М. Голощапова «Естрадно-джазова освіта в Одесі: становлення і розвиток» [5], у якій розкрито процес формування професійної підготовки джазових музикантів, створення естрадного відділу в музичному училищі та специфіку поєднання академічної й імпровізаційної традицій.

Суттєве значення мають архівні матеріали Одеської обласної філармонії [6], що містять концертні програми, звіти, афіші та документи художніх рад і дають змогу простежити інституціоналізацію джазу в місті. Джерельну базу доповнюють матеріали Архіву видавництва «Музична Україна» [7], публікації періодики, а також численні інтерв'ю з діячами одеського джазу, в тому числі з М. Голощаповим [8] та С. Петуховим [9], які дозволяють реконструювати внутрішню логіку розвитку одеської джазової сцени.

Отже, попри наявність окремих досліджень і значного

емпіричного матеріалу, проблема історії становлення та еволюції одеського джазу потребує системного узагальнення й комплексного наукового аналізу, що зумовлює актуальність цього дослідження.

**Мета статті** окреслити основні етапи становлення та розвитку одеського джазу у ХХ – на початку ХХІ століття, проаналізувати процеси його інституціоналізації та визначити особливості формування місцевої виконавської й освітньої традиції.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У контексті українського музичного розвитку, Одеса посідає особливе місце, як перший осередок появи та систематичного існування джазових форм музичної діяльності на початку ХХ століття. Перші джазові елементи у місті фіксуються в 1920-1930-х роках, коли естрадні ансамблі вводили в репертуар інтонації свінгу та елементи аранжування біг-бендів, як новаторський тип музичного виконавства, відмінний від академічної традиції [6, оп. 3, спр. 45].

В міжвоєнний період на території міста у театральних-естрадних колективах, ресторанах, клубах, вар'єте, кінотеатрах та танцювальних залах існували невеликі «джаз-бенди», які виконували популярні фокстроти, чарльстони та обробки американських мелодій [7, спр. 98]. Цей процес сприяв формуванню локальної одеської джазової школи та закладав підґрунтя для її подальшого розвитку. Важливу роль у популяризації джазових форм відіграв уродженець Одеси Л. Утьосов, який разом із трубачем Я. Скоморовським створив у 1928 році перший у СРСР театралізований джаз-оркестр «Теа-джаз». Репертуар колективу поєднував тогочасні популярні американські джазові стандарти та авторські пісні, що виконувалися з елементами імпровізації і акторської гри. Діяльність цього колективу сприяла поширенню джазових ритмів у музичному просторі Півдня України, зокрема в Одесі [1, с. 78].

Одеса функціонувала не лише як локальний осередок нової музики, а як провідний гастрольний центр – своєрідний «транзитний вузол» між столичними музичними осередками та регіональною сценою, що суттєво вплинуло на формування місцевої виконавської традиції. Гастролі відомих музикантів, зокрема піаніста і композитора О. Цфасмана та трубача Е. Рознера сприяли популяризації джазової музики та формуванню професійного середовища джазового виконавства в місті [2, с. 112].

У повоєнний період джаз в Одесі розвивався в складних ідеологічних умовах, однак поступово набував професійних форм.

Саме тоді формувалася виконавська традиція, що поєднувала імпровізаційність і академічну підготовку музикантів. Важливу роль у цьому процесі відіграв Є. Болотинський – керівник одеського симфоджазу у 1950-ті роки. Його колектив виконував оркестрові обробки популярних свінгових композицій, танцювальних фокстротів та інструментальних п'єс у стилі біг-бенду. У концертних програмах звучали аранжування західних авторів та радянських естрадних творів із елементами джазової імпровізації. Архівні матеріали Одеської філармонії засвідчують регулярні виступи симфоджазу впродовж 1954-1958 роках, що стало важливим етапом інституціоналізації жанру в регіоні [6, оп. 5, спр. 112].

Новий імпульс розвитку джазу в Одесі у 1970-1980-х роках пов'язаний з діяльністю Ю. Кузнецова (фортепіано), який у 1974 р. разом з О. Кучеровським (бас) і С. Заком (барабани) заснував перше в Одесі професійне джазове тріо [3, стр. 137]. Репертуар колективу включав інтерпретації класичних джазових композицій та авторські твори Кузнецова, побудовані на поєднанні модальної гармонії та слов'янської мелодики. Крім концертних програм в Одеській філармонії у 1980-1990-х роках, колективом були здійснені студійні фонограми.

Наступний етап можна вважати інституціоналізацією одеського джазу. В 1980 р. в Одеському музичному училищі ім. К. Данькевича відкрився естрадний відділ. Його перший керівник М. Голощاپов очолював відділ до кінця життя, забезпечуючи інтеграцію академічної освіти з практикою живої сцени. Відділ став осередком підготовки нового покоління одеських джазменів, поєднуючи теоретичну підготовку з досвідом виступів у великому оркестрі, малих ансамблях та тріо [5].

У 1982-1983 роках в Одеській філармонії був започаткований цикл концертів з участю провідних джазових музикантів з історико-теоретичними екскурсами відомих тогочасних теоретиків жанру В. Фейертага та С. Баташева, що стало «легалізацією» джазу на сцені філармонії і значним проривом у його популяризації в місті [6, оп.6, спр. 130].

Фестивальна практика також зміцнювалася – перший фестиваль студентських джазових оркестрів (1982 р.) та Другий обласний фестиваль джазової музики (1983 р.) засвідчили зростання популярності жанру [10].

Розвиток фортепіанної джазової традиції у 1980-2000-х роках

пов'язаний із творчістю С. Терентьева – піаніста й композитора, ініціатора створення проєкту «Від класики до джазу» (1983 р.) та тріо «Diamond» (1984 р.) у складі І. Голубятнікова (бас) і О. Омельченка (барабани). У його репертуарі вагоме місце посідають авторські сюїти, імпровізаційні цикли та композиції у стилі пост-боп і сучасного мейнстріму. Виконавська манера митця поєднує академічну піаністичну школу з імпровізаційною свободою, репрезентуючи характерні риси одеської джазової традиції [11].

У 1990-ті роки джазова сцена Одеси продовжила розвиватися у контексті пострадянських культурних змін: відновлювалася концертна діяльність, активізувалися фестивальні та клубні ініціативи. Зростала популярність камерного тріо, естрадного джазу та симфоджазу, а також активізувалася інтеграція сучасних європейських тенденцій у місцеву виконавчу практику.

Вагомий внесок у розвиток вокального джазу здійснила Т. Боева (вокал), яка в 1980–2010-х роках виконувала класичні джазові композиції і авторські композиції в стилі скет-вокалу, характерному для джаз-рока. Т. Боева активно представляла Одесу на міжнародних фестивалях, сприяючи інтеграції міської сцени у європейський культурний простір [12].

У 2001 р. міжнародний фестиваль «Джаз-карнавал в Одесі», ініціатором створення якого став Ю. Кузнецов, закріпив статус міста як провідного джазового центру України [10]. Фестиваль став платформою для виконання різноманітних джазових стилів від класичного свінгу і бібопу до ф'южну, та етноджазу.

Серед представників молодого покоління джазменів Одеси, важливу роль відіграють музиканти, які активно виступають у різних форматах: тріо, квартети, великі ансамблі, беруть участь у фестивалях, самостійно розвивають власні проєкти, в яких джаз поєднується з електронною музикою, етнічними мотивами та авторськими пошуками. Молоді виконавці постійно приймають участь у національних і міжнародних фестивалях, майстер-класах та освітніх програмах. Зокрема, піаніст і композитор О. Петухов поєднує традиційне джазове мислення з елементами ф'южну та сучасної імпровізації. Його програми включають інтерпретацію прийомів класичного джазу і авторські композиції [9].

Така творча різноманітність сприяє формуванню сучасної одеської джазової мови, яка продовжує традиції попередніх поколінь і водночас формує нову ідентичність жанру в Україні.

**Висновки і перспективи подальших розвідок.** Аналіз розвитку джазу в Одесі від початку ХХ століття до сьогодення засвідчує провідну роль міста у формуванні української джазової традиції. Діяльність Є. Болотинського, Ю. Кузнєцова, Т. Боевої та інших музикантів заклала підґрунтя локальної виконавської школи. Водночас фестивальна практика й освітні ініціативи, зокрема відкриття естрадного відділу Одеського музичного училища ім. К. Данькевича, забезпечили її інституційне становлення. Сучасний етап представлений творчістю С. Терентьева та О. Петухова, які поєднують академічну підготовку з імпровізаційною свободою, формуючи актуальну одеську джазову мову.

**Перспективи подальших досліджень** пов'язані з проведенням системних документально-архівних розвідок, спрямованих на опрацювання та систематизацію концертних програм, афіш, інтерв'ю, архівних фонограм і матеріалів періодики з метою формування цілісної історико-теоретичної бази розвитку одеської джазової сцени.

#### **Список використаних джерел**

1. Петренко В. Джазове мистецтво України. Київ : Мистецтво, 2015. 280 с.
2. Мельник О. Музичні міста України. Львів : Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 312 с.
3. Ковальчук С. Український джаз: від витоків до сучасності. Одеса : 2018
4. Коваленко Л. Сучасні музичні тренди України. Харків : 2021.
5. Голошапов М. Естрадно-джазова освіта в Одесі: становлення і розвиток. Одеса : [б. в.], 2012.
6. Архів Одеської обласної філармонії. Ф. 12. Ф. 12. Оп. 3. Спр. 45; Оп. 5. Спр. 112; Оп. 6. Спр. 130.
7. Архів Одеського видавництва «Музична Україна». Ф. 27. Оп. 1. Спр. 98
8. Голошапов М. Інтерв'ю з М. Голошаповим (27.01.2013) – Мастер-джем : інтернет-ресурс. URL: <https://www.webcitation.org/6DyoPcAWx?url=http://master-jam.com/interview-goloschapov>
9. Петухов С. Філармонія Одеса – інтерв'ю KVITKA-DAY 2023 /Олексій Петухов – YouTube-відео: інтернет-ресурс. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JGj5uV-gT6Y> (дата звернення: 17.02.2026).

10. Odessa JazzFest. Офіційний сайт. URL: [https://www.jazzinodessa.com/?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.jazzinodessa.com/?utm_source=chatgpt.com),

11. Архівні матеріали та інформація про виступи С. Терентьева [Електронний ресурс]. <https://dumskaya.net/wiki/sergey-terentev/>

12. Шевченко О. Боева Тетяна Іванівна [Електронний ресурс] <https://odessa-memory.info/ru/index.php?id=815>

*Veronika Zhimolostnova,  
scientific supervisor Viktor Savchenko*

**JAZZ IN ODESSA: HISTORY OF FORMATION,  
INSTITUTIONALIZATION, AND THE CONTEMPORARY  
YOUTH SCENE**

***Abstract.** The article examines the formation and development of jazz in Odesa from the 1920s to the present day. It highlights the processes of institutionalization, the role of the multicultural environment, and the activities of musicians, educational initiatives, and festivals. The significance of the Odesa jazz school for contemporary Ukrainian musical culture is outlined.*

***Keywords:** jazz, Odesa, Ukrainian culture, institutionalization.*



## Електронне наукове видання

Історія та археологія України: сучасні тренди досліджень: збірка наукових праць / за ред. О. П. Секерської. Одеса, 2026. 274 с.

Збірка наукових праць присвячена важливим проблемам історичної науки, які стосуються сучасних трендів досліджень історії та археології України. До неї увійшли дослідницькі нароби молодих вчених, аспірантів та здобувачів освіти першого – другого рівнів, які були оприлюднені на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія та археологія України: сучасні тренди досліджень» 29 квітня 2026 року у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Видання розраховане на дослідників-істориків, викладачів, здобувачів освіти і усіх, хто цікавиться історією та культурою України.

Матеріали подано в авторській редакції

Макетування: Родіяд Д. О.

Дизайн обкладинки: Засоба К. І.

Одеса 2026